

mihael

KAPELANIJA SV. MIHAELA ARKANDELA MUP - SJEDIŠTE I RAVNATELJSTVO POLICIJE

PRIKAZANJE GOSPODNE - SVIJEĆNICA

VIDJEŠE OČI MOJE
SPASENJE TVOJE

SIJEČANJ

Ned	2.	PRIKAZANJE GOSPODNJE - SVIJEĆNICA
Pon.	3.	Blaž; Vlaho; Tripun
Uto.	4.	Andrija Corsini; Veronika Jeruzalemska
Sri.	5.	Agata; Dobrila; Modest
Čet.	6.	Pavao Miki I dr.; Doroteja; Dora
Pet.	7.	Bl. Pio IX. papa; Rikard; Držislav
Sub.	8.	Jeronim Emiliani, Jozefina, Jerko

Naslovnica:

Slika preuzeta s:

<https://www.christcathedral.org>

mihael

5/2025.

Listić Policijske kapelanije sv. Mihaela Arkandžela MUP - sjedište i Ravnateljstvo policije, Godište XIX. (2025.), broj 5 (634); Prikazanje Gospodnje - Svijećnica, 2. veljače 2025.

Kontakt:

vlč. Željko Rakošec, policijski kapelan, tel.: 22 712, 85 682; e-mail: zrakosec@mup.hr

Vinko Bakula, pomoćnik kapelana, tel.: 22 715, 82 805; e-mail: vbakula@mup.hr

MEDITACIJA

Božje svjetlo 3

SLUŽBA RIJEČI

PRIKAZANJE GOSPODNJE - SVIJEĆNICA

ČITANJA

Vidješe oči moje spasenje tvoje 4

HOMILIJA

Dijete kao dar ili dijete kao proizvod? 8

KATEHEZA

Žrtve, prvine, prvorođenci 10

Zamka poganstva 13

Zakonski posjet Hramu 14

Običaji povezani s rađanjem djece 16

Mali vjeronaučni leksikon 18

BLAGDAN

Prikazanje Gospodinovo u Hramu - Svijećnica 19

NAŠI POKOJNI 20

Božje svjetlo

Fra Angelico. *Prikazanje Isusovo*. <https://www.bernardinai.it>

Stari naziv ovog blagdana "Blagdan susreta Gospodinova" u orijentalnoj liturgiji prilično dobro izražava njegovo značenje: 40 dana nakon rođenja susreće Isus u hramu Boga svojih otaca i donosi prvu obrednu žrtvu svoga života u obliku jednog para grlica ili dvaju golubića. Istovremeno susreće i Božji narod Starog zavjeta, zastupljen u Šimunu i Ani, koji postaju svjedoci i navjestitelji tog Gospodinova prikazanja.

Kao i kod božićne poruke, nepredvidljiv je jaki kontrast jednostavnog i uobičajenom obredu odgovarajućeg nastupa Isusovih roditelja, i veličine događanja.

No obje časne osobe Šimun i Ana ne daju se zavarati jednostavnošću: oni prepoznaju Božju slavu u tome djetetu, čije svjetlo preplavljuje svijet, prosvjetljuje pogane i dopunjuje Božje otkrivenje u Starom zavjetu.

Božji je dolazak u Starom zavjetu često veoma moćan: sjetimo se oblaka, koji silazi s neba i ispunja Salomonov hram Božjom slavom (1. o Kraljevima 8,10); ili Izaijinog viđenja, kome se objavljuje Jahve na visokom i uzvišenom tronu, okružen serafima (Izaija 6,1); ili vatre koja je pročistila Levijeve sinove (Malahija 3,2-3). U Novom zavjetu naprotiv, Bog postaje mali i nevidljiv. U Šimunu starost svijeta uzima Božju vječnu mladost u svoje ruke. No već sada baca križ svoju sjenu, jer se tama opire prihvatiti Božje svjetlo. I Marija, čvrsto povezana sa sudbinom svojeg sina, neće biti pošteđena mača boli.

Izraelova je povijest većinom povijest susreta Boga i njegova naroda: Abraham ugošćuje tri tajanstvena stranca u svom šatoru (Postanak 18,1-10); za vrijeme izlaska iz Egipta susreće Izrael svog Boga u šatoru sastanka (Izlazak 33,7-11); zaručnica iz pjesme nad pjesmama čezne za ljubljenim, kako bi ga mogla stisnuti na srce (Pjesme nad pjesmama 3,4). Ipak nije dovoljno vikati "Hosana! Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje!". Želimo li unići u svadbenu dvoranu zajedno sa zaručnikom, moramo se pripremiti na susret s našim Bogom – kao djevice iz prispodobe.

Prvo čitanje: Mal 3,1-4

Doći će u Hram svoj
Gospodin koga vi tražite

Čitanje Knjige proroka Malahije

Ovo govori Gospodin Bog:

Evo šaljem glasnika da put preda mnom pripravi. I doći će iznenada u Hram svoj Gospodin koga vi tražite i Anđeo Saveza koga žudite. Evo ga, dolazi već – govori Gospodin nad Vojskama.

Ali tko će podnijeti dan njegova dolaska i tko će opstati kad se on pojavi? Jer on je kao oganj ljevačev i kao lužina bjeliočeva. I zasjest će kao onaj što topi srebro i pročišćava.

Očistit će sinove Levijeve i pročistit će ih kao zlato i srebro da prinose Gospodinu žrtvu u pravednosti. Tad će biti draga Gospodinu žrtva Judina i jeruzalemska kao u drevne dane i kao prvih godina.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam: Ps 24,7-10

Tko je taj Kralj slave? To je sam Gospodin.

„Podignite, vrata, nadvratnike svoje,
dižite se, dveri vječne,
da uniđe Kralj slave!“

„Tko je taj Kralj slave?“

„Gospodin silan i junačan,
Gospodin silan u boju!“

„Podignite, vrata, nadvratnike svoje,
dižite se, dveri vječne,
da uniđe Kralj slave!“

„Tko je taj Kralj slave?“

„Gospodin nad Vojskama
- on je Kralj slave!“

Knjiga proroka Malahije je posljednja napisana proročka knjiga Staroga zavjeta. Nastala je u drugoj polovici 5. st. pr. Kr. Ime Malahija znači "moj (Božji) glasnik". O životu samog proroka ne zna se ništa. Piše nakon ponovne izgradnje jeruzalemskog hrama. Židovi se više ne klanjaju poganskim božanstvima kao prije babilonskog sužanjstva, ali su nevjerni i ravnodušni prema Bogu. Malahijina knjiga kritizira svećenstvo. Bog osuđuje svećenike zbog podcjenjivanja žrtvene službe i zbog toga što su svojim uputama odveli Izraelce od Boga. U vjeri i moralu, Božji narod se okrenuo od svog Boga i Bog će doći da donese pravdu.

Gospodin preko Malahije objavljuje da će odlučno reagirati i pročistiti hramsko bogoštovlje, što će prethoditi sudu nad socijalnim nepravdama. Prorok najavljuje uprisutnjenje Božje blizine i pri tome osjeća potrebu malo ublažiti snagu izričaja jer bi mogao predstavljati i prijetnju. Naime, iako isprva tvrdi da će sâm Gospodin doći u svoj hram, ova formulacija kasnije biva preinačena u anđeo Saveza, tj. neko od nebeskih bića pri čemu značenje pojma anđeo ipak ostaje dvojbeno jer ista riječ označava anđela i glasnika. U svakom slučaju, radi se o izvanrednom događaju Božje blizine koju će predstavljati odabrano biće.

Drugo čitanje: Heb 2, 14-18

Trebalo je da u svemu postane braći sličan

Čitanje Poslanice Hebrejima

Budući da djeca imaju zajedničku krv i meso, i sam Isus tako postade u tome sudionikom da smrću obeskrjepi onoga koji imaše moć smrti, to jest đavla, pa oslobodi one koji - od straha pred smrću - kroza sav život bijahu podložni ropstvu. Ta ne zauzima se dašto za anđele, nego se zauzima za potomstvo Abrahamovo. Stoga je trebalo da u svemu postane braći sličan, da milosrdan bude i ovjеровljen Veliki svećenik u odnosu prema Bogu kako bi okajavao grijehe naroda. Doista, u čemu je iskušан trpio, može iskušavanima pomoći.

Riječ Gospodnja.

Drugo čitanje iz Poslanice Hebrejima pobliže fokusira upravo i od proroka Malahije naglašeni aspekt „ublaženja“ Gospodnje prisutnosti: On, utjelovljen, jest prisutan kao oganj ljevačev i kao lužina bjeliočeva, ali ne da bi spržio grešnike. Naime, nakon što je od početka drugoga poglavlja govorio o specifičnom odnosu Krista i Njegovih vjernika, pisac Poslanice Hebrejima u tekstu kojega imao u drugom čitanju progovara o onom što ga takvim omogućuje. Kao prvo ističe Kristovo sudjelovanje u ljudskoj naravi: Njegova prisutnost išla je do krajnje granice – postati čovjekom! Ovom izrazu neizrecive blizine i nježnosti pridružuje se izraz moći: pobjeda nad onim koji imaše moć smrti kako bi izbavio braću od straha pred smrću koja (i za profanu misao onog vremena, npr. Seneka) predstavlja pravo ropstvo. Borba protiv gospodara podzemlja i smrti Krista na taj način predstavlja izbaviteljem u odnosu na očekivanja židovske apokaliptike, grčko-rimske filozofije te antičke mitologije. No, za kršćansku misao bitno je istaknuti da Krist dira u korijen smrti – grijeh. Okajavajući grijehe naroda očituje se Velikim svećenikom, tema kojoj će biti posvećen središnji dio Poslanice.

Komentar 1. i 2. čitanja: Ivica Čatić, <https://www.vjeraidjela.com>

Evandjelje: Lk 2,22-40

Vidješe oči moje spasenje tvoje.

Čitanje svetog Evandjelja po Luki

Kad se po Mojsijevu Zakonu navršiše dani njihova čišćenja, poniješe Isusa u Jeruzalem da ga prikažu Gospodinu – kao što piše u Zakonu Gospodnjem: Svako muško prvorodjenče neka se posveti Gospodinu! - i da prinesu žrtvu kako je rečeno u Zakonu Gospodnjem: dvije grlice ili dva golubića.

Živio tada u Jeruzalemu čovjek po imenu Šimun. Taj čovjek, pravedan i bogobožan, iščekivaše Utjehu Izraelovu i Duh Sveti bijaše na njemu. Objavio mu Duh Sveti da neće vidjeti smrti dok ne vidi Pomazanika Gospodnjega. Ponukan od Duha, dođe u Hram. I kad roditelji uniješe dijete Isusa da obave što o njemu propisuje Zakon, primi ga on u naručje, blagoslovi Boga i reče:

*„Sad otpuštaš slugu svojega, Gospodaru,
po riječi svojoj, u miru!
Ta vidješe oči moje
spasenje tvoje,
koje si priprazio
pred licem sviju naroda:
svjetlost na prosvjetljenje naroda,
slavu puka svoga izraelskoga.“*

Otac njegov i majka divili se što se to o njemu govori. Šimun ih blagoslovi i reče Mariji, majci njegovoj:

„Ovaj je evo postavljen na propast i uzdignuće mnogima u Izraelu i za znak osporavan - a i tebi će samoj mač probosti dušu - da se razotkriju namisli mnogih srdaca!“

A bijaše neka proročica Ana, kći Penuelova, iz plemena Ašerova, žena veoma odmakla u godinama. Nakon djevojaštva živjela je s mužem sedam godina, a sama kao udovica do osamdeset i četvrte. Nije napuštala Hrama, nego je postovima i molitvama danju i noću služila Bogu. Upravo u taj čas nadođe. Hvalila je Boga i svima koji iščekivahu otkupljenje Jeruzalema pripovijedala o djetetu.

Kad obaviše sve prema Zakonu Gospodnjem, vratiše se u Galileju, u svoj grad Nazaret. A dijete je raslo, jačalo i napunjalo se mudrošću i milost je Božja bila na njemu.

Riječ Gospodnja.

Krist je „glasnik da put preda mnom pripravi“, o kojemu govori Božja riječ u knjizi Malahijinoj. Taj glasnik pojavljuje se slabašan kao dijete, te tako svjetlo te svijeće nosi svu nježnost, strah i mogućnosti naše „krvi i mesa“.

Ispunjenje Malahijinih riječi zbiva se, kao što je već istaknuto, kada je Isus prikazan u hramu. Marija i Josip djeluju: „kao što piše u Zakonu Gospodnjem“, danom Mojsiju. Prema Lev 12, 8 njihov prinos za oltar zove se „žrtva okajnica“. Ne zato što su Marija i Josip sagriješili, nego zato što su čak i dobra djela poput začeca i rođenja djeteta dio ljudske stvarnosti okaljane sebičnošću i gubitkom odgovornosti. Isus si u najnježnije doba dopušta da potpuno uđe na našu ljudsku pozornicu.

Počinjemo uviđati kako dijete Isus nije tek slabašan treperavi plamen svijeće. Isusa se u tom času očituje kao: „svjetlost na prosvjetljenje naroda, slavu puka svoga izraelskoga“. Šimun tu navodi riječi iz dramatičnih pjesama o Sluzi Gospodnjem proroka Izaije. Taj sluga najprije govori o sebi ovako: „Zaludu sam se mučio, nizašto naprezao snagu.“ Bog zatim progovara ove utješne i osnažujuće riječi: „Premalo je da mi budeš sluga, da podigneš plemena Jakovljeva ... nego ću te postaviti za svjetlost narodima, da spas moj do nakraj zemlje doneseš“. Plamen te svijeće proširit će se svom zemljom, pročišćujući, oplemenjujući i preobražavajući, pa ipak na skriven i na vrlo osoban način. Šimun, blagoslivljajući Josipa i Mariju reče majci: „Ovaj je evo postavljen na propast i uzdignuće mnogima u Izraelu i za znak osporavan - a i tebi će samoj mač probosti dušu - da se razotkriju namisli mnogih srdaca!“ Proročica Ana, vremešna udovica od 84 godine, s velikom mudrošću i uvidom također se pojavljuje u tom prizoru: „i svima koji iščekivahu otkupljenje Jeruzalema pripovijedala o djetetu“.

Znak našeg oslobođenja, ta svijeća koja predstavlja Gospodina, nosi se danas u naše kuće i zajednice. Ta mjesta su novi Nazaret gdje će dijete, naš plam vjere, „jačati i napunjati se mudrosti i milost će Božja biti na njemu“. Taj blagdan u isto nas vrijeme tješi i jača, osnažuje našu nadu, budi strah, i zahtjevan je, poput plamena svijeće.

Dijete kao dar ili dijete kao proizvod?

Slavimo blagdan Prikazanja Isusovog u Hramu. Zbog blagoslova svijeća, naš je narod ovaj blagdan nazvao Svijećnica. Današnji blagdan u crkvi katoličkoj je Dan posvećenog života, to znači da danas na osobiti način molimo za one vjernike koji su se posvetili Bogu u redovničkom staležu.

Marija i Josip četrdeset i prvog dana nakon Isusovog rođenja, nose dijete u Hram. Prvorođenac je pripadao Bogu. Trebalo ga je Bogu posvetiti i dati žrtvu za dijete. To dolazimo do dvije važne misli: dijete pripada Bogu i dijete se Bogu posvećuje.

U židovskom mentalitetu dijete je dar Božji. U našem mentalitetu danas, roditelji sebi rađaju dijete. Poimanje djeteta kao dara od Boga, ili poimanje djeteta kao proizvod koji smo sebi napravili bitno govori i o odgoju djece.

S velikim suosjećanjem mislim na roditelje koji ne mogu imati djecu, a silno to žele. Neki od njih pokušavaju napraviti dijete putem potpomognute oplodnje. Tko se nije našao u takvoj situaciji, ne može to razumjeti.

Kao vjernici pozvani smo na dijete gledati kao na dar. Ako kao vjernici gledamo na dijete kao dar, i ako nismo u mogućnosti imati taj dar, možda bismo mogli prihvatiti dar kojega je netko odbacio ili ga se odrekao? Smijemo li razmišljati da nam je Bog uskratio dar, kako bismo mogli potražiti one darove koje su drugi odbacili?

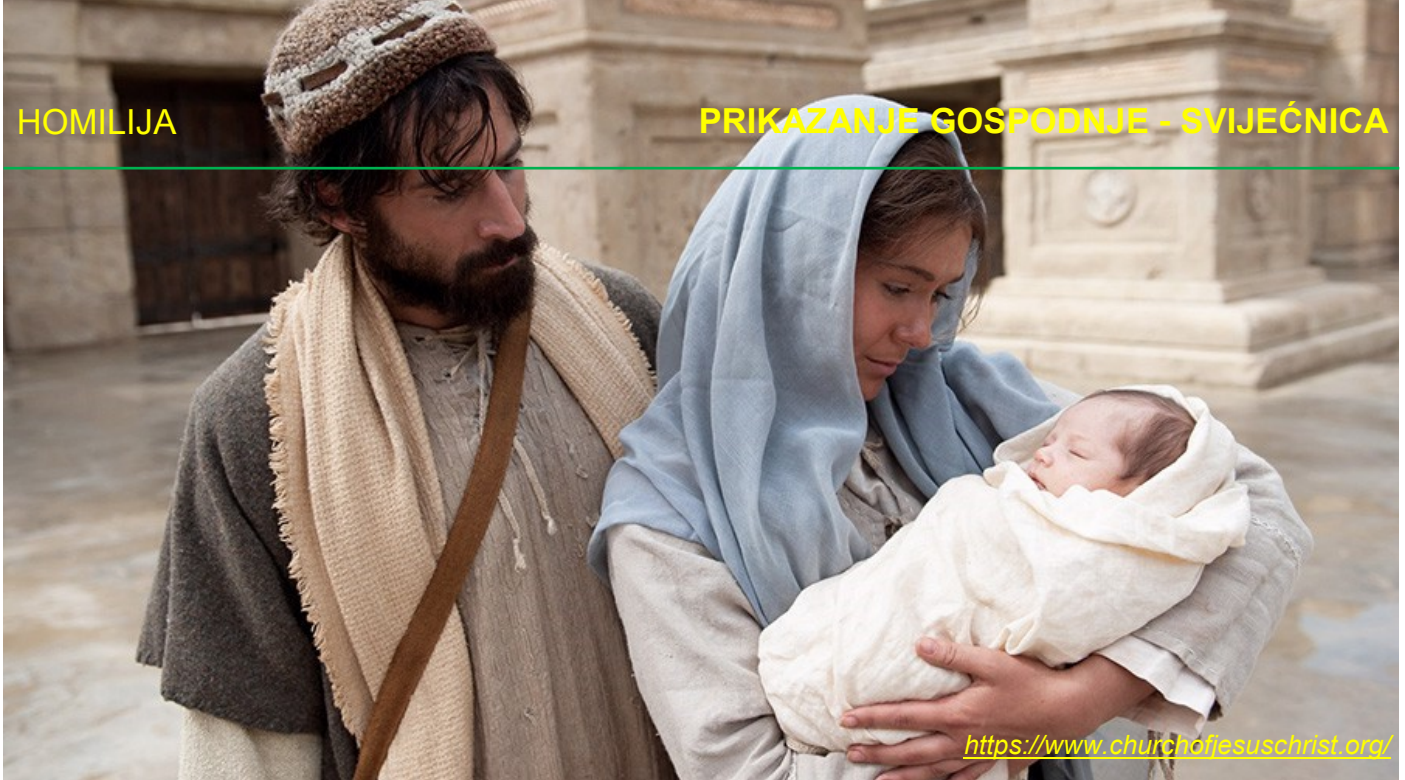
Mi živimo u svijetu u kojem roditelji sebi rade dijete i posvećuju dijete sebi. Ima tu nešto ljudskoga.

Ako sebe promatramo iz uloge roditelja, onda imamo potrebu u djeci gledati neku sigurnost u starosti. Sebično je, ali je ljudski. No, ako gledamo sebe iz uloge djeteta, onda se malo tko može pohvaliti velikom brigom za roditelje.

Primijetiti, zahvaliti i kroz posvetu vratiti

Današnji blagdan poziva nas na svijest o posvećivanju. Kada nekoga volimo, posvetimo toj osobi pjesmu, ili neki naš pothvat, kao na primjer napisanu knjigu.

Sretan vjernik je onaj vjernik koji sve što ima i jest doživljava kao dar od Boga. Naše ustvari nije ništa, osim ljudskosti koja često bježi od Boga. Iako je sve što ja imam Božje, Bog dopušta da mu sve posvetim.

<https://www.churchofjesuschrist.org/>

U stvari kada prepoznam Božje darove, onda ih ja zahvalna srca Bogu vraćam kroz posvetu. Posvećujem ti, Bože, moj život, posvećujem ti moje zdravlje, moju obitelj, moj dom. Posvećujem ti, Bože, ljude koji su mi bitni, moj posao, moju župu, moju Domovinu.

Da bih Bogu nešto mogao posvetiti, potrebno je vjerničko srce koje se rađa iz zahvalnosti. Posveta je ustvari zahvaljivanje Bogu na njegovim darovima, primjećivanje Božjih darova u svakodnevnom životu.

Kada si zadnji puta posvetio Bogu svoje roditelje, svoju djecu, svoje prijatelje, svojeg župnika...?

Svijeća

Starac Šimun koji dolazi u Hram u djetetu Isus prepoznaje svjetlost na prosvjetljenje naroda. Tu svjetlost danas predstavljaju naše svijeće. Osobito uskrсна svijeća u našoj crkvi predstavlja Isusa Krista, koji je svojim uskrsnućem pobijedio tamu smrti.

Naši stari palili bi svijeće blagoslovljene na današnji dan u trenucima opasnosti. Palili su ih i u blizini članova obitelji koji su bili na umoru, kako bi umirućima svijeća predstavila svjetlo Krista koji osvjetljuje odlazak s ovoga svijeta.

A kamo ćemo mi odložiti svijeću koju smo danas blagoslovili? Hoćemo li ju ubaciti u neku ladicu i zaboraviti na nju? Kako bi bilo

lijepo da ova blagoslovljena svijeća bude na nekom vidljivom mjestu. Kako bi bilo lijepo da ju s vjerom zapalimo kada u sebi osjećamo mrak ili kada se posvađamo u obitelji...

Kao što je zapisao prorok Mihej, Bog iznenada dolazi u svoj Hram. U silnoj gužvi velikoga svetišta, samo dvoje ljudi osjeća da je Bog pohodio svoj narod, Šimun i Ana.

Naše Ane i naši Šimuni

Za mene su Šimun i Ana slika svih oni h dobrih ljudi koji vole svoju župu i svoju crkvu. I zato danas osobito molim za sve vjernike koji imaju potrebu napraviti nešto za svoju crkvu kao izraz svoje vjere. Molim da dragi Bog svima bude nagrada koji se i u našoj crkvi, poput Šimuna i Ane, osjećaju doma i osjećaju da je ovo njihovo.

I za kraj, misao da Bog dopušta da Mu čovjek prikaže Sina Božjega ispunja me silnom radošću! Koliko Bog ima povjerenja u nas! Jesmo li opravdali to povjerenje?

<https://zupavelikotrgovisce.com>

Žrtve, prvine, prvorođenci i zamka poganstva

Žrtve

Prinošenje žrtve bila je redovita pojava u drevnim bliskoistočnim religijama. Izrael je imao, čini se, mnoge žrtvene obrede i shvaćanja srodna onima svojih susjeda, no njihovi se običaji čvrsto uklapaju u nacrt Božje objave na Sinaju. Postupci navedeni u Levitskom zakoniku pretpostavljaju svetište, žrtvenik i službeno svećenstvo, iako povijest vršenja i razvoj tih obreda ostaju nejasni.

Žrtva paljenica

Posebnost ovog žrtvovanja je spaljivanje cijele životinje. Smisao hebrejskog naziva ove žrtve je „uzdizati se“ a vrlo je čest izraz „Jahvi na ugodan miris“. Ta dva pojma povezana zajedno ukazuju na to da žrtva paljenica simbolizira vjernikov izraz poštovanja i potpunog predanja Bogu. Polaganjem ruku na životinju on se potpuno poistovjetio sa žrtvom. Žrtva ga je morala nešto koštati - jedno grlo od krupne ili sitne stoke (siromašni su smjeli prinijeti pticu) i ono je moralo biti najbolje - „muško bez mane“.

Žrtve okajnice i naknadnice

Za obje žrtve postupak je sličan i teško je točno odrediti neku razliku među njima. Možda je žrtva okajnica vezana uz kršenje Božjih naredaba, dok je žrtva naknadnica, budući da povlači pitanje nadoknade, vezana uz situacije u kojima je došlo do uvrede ili nanošenja zla drugoj osobi. Objе žrtve izražavaju potrebu da objektivno pristupi grijehu i naglašavaju važnost upotrebe krvi. Oba prinosa odnose se na nenamjerno ili neotklonjivo kršenje Zakona. Zbog toga „grieh“ u tim kontekstima ima često sasvim obredno značenje - kao što je to i u slučaju prinošenja žrtve okajnice nakon poroda. U tom slučaju prinosilac ostvaruje žrtvom ponovno puno zajedništvo sa svetom zajednicom.

U različitim dijelovima Biblije govori se da sve te žrtve „okajavaju“ - prekrivaju grijeh - jasno ukazujući na to da svaki oblik bogoslužjenja treba shvatiti u okviru Božje milosti koja prašta.

<https://www.cryforzion.com/>

Prvine

Zakon

Prvina (hebr. bihurtm, kor. bkr, prvo nastati) zovu se najranije ubrani plodovi „prvog“ uroda pola (hebr. re'shit, grč. aparkhe), koji su se smatrali kao „ono najbolje“ od uroda. U Izraelu, kao i kod drugih naroda (Egipćana, Babilonaca, Grka, Latina), ti su se prvenci prinostili božanstvu. I hebrejski je zakon malo-pomalo utvrdio obvezu i načine tog prinosa, koji se isprva obavljao slobodno i bez utvrđena obreda (Post 4,3 sl). Etape tog razvitka mogu se pratiti u tekstovima koji pripadaju raznim razdobljima.

U knjizi Izlaska (22,28) spominje se prinos „od obilja s gumna i od mladog vina“, „najboljih prvina sa svoje zemlje“ (Izl 23,19; usp. 34,26).

U knjizi Ponovljenog zakona (26,2...) nailazimo na potanki opis tog obreda; a zatim vidimo kako se zakon proteže na proizvode dobivene obradom zemaljskih plodina (Br 15,20; Ez 44,30; Lev 23,17.20; usp. 2 Kr 4,42; Pnz 18,4; usp. Tob 1,6).

Svećeničko zakonodavstvo spominje dva najsvečanija prinosa: prinos prvog snopa ječma u toku pashalne sedmice (Lev 23,10 sl), zatim prinos prvina od žetve pšenice u vrijeme Pedesetnice (Duhovi) (Izl 34,22; Lev 23,17), blagdana koji je zato i nazvan „Danom prvina“ (Br 28,26).

Aspekti obreda

Bogoslužni obred, koji Levitski zakon (2,12) izjednačuje sa žrtvom, ima složeno značenje. Prinos je tu značio čin zahvalnosti prema Bogu, gospodaru prirode i izvoru svake plodnosti. Ispovijed vjere - a ona, prema Ponovljenom zakonu (26,3), i jest smisao te ceremonije - sadrži još jedno važno pobliže određenje. Ona se izrijeком poziva na izlazak iz Egipta i na primanje u posjed kanaanske zemlje: „I sad, evo, donosim prvine plodova sa tla što si mi ga, Jahve, dao“ (Pnz 26,10). Hebrejev je prinos odgovor na Božju darežljivost tijekom povijesti. Božji dar doziva čovjekov dar. To je načelo od sveopće važnosti.

Obred ima i drugu stranu: posveta Bogu prvenaca od plodova posvećuje čitavu žetvu, jer dio vrijedi za cjelinu (Rim 11,16). Tako ovim simboličnim gestama sva zemaljska dobra prelaze iz svjetovnoga reda u područje svetoga. Posvećeni plodovi za sveti narod! Misao da posvećeni dio nečega ima posvetni učinak na cjelinu susreće se i drugdje u Bibliji, samo prenesena na viši plan. Tako se Izrael (Jr 2,3), kršćani (Jak 1,18), a osobito prvi obraćenici (Rim 16,5; 1 Kor 16,15) i djevice (Otk 14,4), uspoređuju s prvinama što su uzete iz cjeline i prinesene Bogu ili Kristu. Na planu spasenja posvećena elita ima

djelatnu ulogu u posvećivanju svijeta. Prema Prvoj poslanici Korinćanima (15,20.23), Krist uskrsava kao 'prvina' da bi svi koji su počinili pošli za njim u slavu. Može biti da je Pavao u Poslanici Kološanima (1,15 si) nadahnut Knjigom Izreka (8,22), gdje se božanska Mudrost naziva „prvinama“ Božjeg djela ili Božje moći. U redu stvaranja, kao i u redu otkupljenja, Krist ostvaruje oba aspekta sadržana u pojmu prvina: prvenstvo i utjecaj. Ta je slika razvijena u Poslanici Rimljanima (8,23), gdje prvine Duha označuju anticipaciju i jamstvo konačnog spasa kršćana.

Prvorodenci

Prinos prvenaca od životinja (bekdrim) i ljudi, a to znači „svega što otvara utrobu“, jest poseban slučaj primjene zakona o prvinama. Zakonik saveza propisuje da se „dadne“ Jahvi prvorodenac čovjeka i prvo mlado od krupne i sitne stoke (Izl 22,28 si). Bogoštovni zakonik to obrazlaže: „Svako prvorodenče materinjega krila meni pripada: svako muško, svaki prvenac tvoga i sitnoga i krupnoga blaga“ (Izl 34,19). Ali, kao i kod prvina, povijesna se pobuda i tu nadograđuje na temeljno načelo apsolutnog Božjeg vrhovništva; dar se upućuje Gospodinu, osloboditelju svoga naroda, i on ovjekovječuje spomen na noć kada je Jahve „poubijao sve prvorodence u zemlji egipatskoj: prvorodence ljudi i prvine stoke“ (Izl 13,15).

Iako se zakon u isti mah bavi prvencima stada i ljudi, on se primjenjuje različito u

jednom i drugom slučaju. Žrtvovalo se (Izl 13,15; usp. Pnz 15,20; Br 18,17) ili uništavalo (Izl 13,13; 34,20; Lev 27,27) svako prvo mlado od životinja. Što se tiče prvorodenoga djeteta, čovjek ga „daruje“, to jest - prema tumačenju iz Knjige Izlaska (13,2) - „posvećuje“ Gospodinu. Kako? Pomišljalo se na obrezanje. Barbarski običaj žrtvovanja djece, potvrđen iskopinama u Gezeru i Taanaku, zaveo je neke pisce da dopuste postojanje takvih žrtava i u Izraelu. U prvo su doba - misle oni - takve žrtve bile smatrane zakonitima. Sigurno je da su se takvi običaji uvukli u narod, pod utjecajem Feničana (1 Kr 16, 34), u doba religioznog sinkretizma. Ahaz „je proveo svoga sina kroz oganj“ (2 Kr 16,3); Manaše ga u tome slijedi (2 Kr 21,6); i prorok Mihej (6,7) aludira na taj okrutan običaj. Ali izraelski obrednik izričito osuđuje tu izopačenost (Pnz 12,31; 18,10 si; Jr 7,31; 19,5; 32,35; Lev 18,21; 20,2 si). Doista, Gospodin ima pravo na prvine života (Post 22,2), ali on odbija žrtvovanje ljudske čeljadi: prvorodenci se neće žrtvovati, već otkupljivati. Izvještaj o žrtvovanju Izaka osvjetljuje zakon o otkupu-zamjeni koji je propisan u Izl 13, 13; 34,20. Kasnije će za taj otkup jamčiti leviti, koji će biti namjesto prvorodenaca (Br 3,11 si; 8,16). Doći će i dan kada će Isus, prvenac čovječanstva, sebe prinijeti Ocu rukama Marije (Lk 2,22 sl); tada će on dati punu vrijednost propisima staroga zakona.

Zamka poganstva

Na starozavjetne vjernike, unatoč Mojsijevim zapovijedima, u određenim povijesnim razdobljima jako je utjecala duhovnost i religija susjednih poganskih naroda i plemena. Židovi su s vremena na vrijeme prihvaćali i prakticirali određene oblike poganske duhovnosti i religijske prakse.

Po izlasku iz egipatskog sužanjstva, Bog Mojsiju daje Zakon kojim normira odnos prema poganstvu. Mojsije najavljuje da će se njegov narod vratiti u Kanaan i da će im Bog dati pobjedu nad poganskim narodima koji su se nastanili u Obećanoj zemlji. Znajući što ih tamo očekuje, Mojsije upozorava Izraelce na zamke praznovjerja, magije i poganstva te razne oblike spolnog nemoralna, magiju, loš odnos prema roditeljima (Lev 18, 1-20,13). Osobit naglasak stavlja na praksu poganskog žrtvovanja djece Moleku (Pnz. 12,29-30).

Obred žrtvovanja djece jedna je od najjezivijih religijskih praksi u ljudskoj povijesti, a zabilježen je na svim kontinentima i u svim razdobljima ljudske povijesti. Biblija naglašava svetost ljudskog života i oštro se protivi takvoj praksi. Tu svetost života i zabranu ljudskih žrtava vidimo već u 22. poglavlju Knjige Postanka gdje je opisana Abrahamova kušnja.

Božanstvo na koje upozoravaju Mojsije i proroci u Bibliji se naziva Molek ili Moloh. Moloh (hebr. מלך kralj), fenički bog Sunca i blagostanja, te suše, bolesti i zla kojem su u religijskim obredima žrtvovana prvorodena djeca jer se vjerovalo da to pomaže u otklanjanju zla, razaranja i smrti. Prikazivan je kao div s bikovskom glavom koji s ispruže-

nim rukama sjedi na prijestolju. Prema nekim autorima, na njegove ruke stavljana su i spaljivana djeca. Štovanje Moloha zabilježeno je diljem Sredozemlja među Feničanima, Amorejcima, Kanaancima te među starozavjetnim Židovima. Iskapanjem sjevernoafričke feničke kolonije Kartage otkriveni su brojni ostatci djece žrtvovane Molohu.

Prema Mojsijevom zakonu, ljudska žrtva smatrana je ubojstvom (Lev 18,21; Pnz 12,31; 18,10), za što je propisana smrtna kazna (Lev 20,1-2). Čini se da je glavna značajka Molohova štovanja među Židovima bila žrtvovanje djece, a uobičajeni izraz za opisivanje te žrtve bio je „provođenje kroz vatru“. Iz Prve knjige o kraljevima saznajemo da je kralj Salomon upao u zamku religijskog sinkretizma te obožavao idole i gradio im kulturna mjesta, npr. Tofet nasuprot Jeruzalemu (1Kr 11,4-8). Na tim mjestima Izraelci su kasnije žrtvovali svoju djecu (Jr 32,31-35). Druga knjiga o kraljevima izvješćuje da su kralj Ahaz (2Kr 16,1-3) i Manaše (2Kr 21,1-6) svoje sinove „proveli kroz oganj“. Žrtvovanje djece spominje se na popisu grijeha koji su doveli naciju do uništenja (2Kr 17,6-23). Pobožni kralj Jošija potisnuo je štovanje Moloha i uništio Tofet (2 Kr 18, 13), ali vjerojatno je taj kult ponovno oživio u vrijeme Joakima i trajao do Babilonskog sužanjstva. Ta praksa osuđuje se na mnogim mjestima u Starome zavjetu, primjerice u Psalamu 106: „*Žrtvovahu sinove svoje i svoje kćeri zlodusima...*“ (Ps 106,37-38); Drugoj knjizi o kraljevima (17,6-23), Jeremiji (7:30-31; 19:4-5; 32:35), Ezekielu (16,20-21), ali i na drugim mjestima u Starom zavjetu.

Priredio V. B.

Zakonski posjet Hramu

(prosinac g. 747. po rimskom računanju - 7. pr. Kr., ili siječanj g. 748., 6. Pr. Kr.)
Lk 2,22—38

Ova je Lukina vijest, zbog svoje sažetosti, vrlo nejasna. Već na početku ona govori o nekom „čišćenju“ Isusa i Marije, što se nikako ne može odnositi na obje osobe u istom smislu. Iz onoga što se govori kasnije postaje jasno, da se ta riječ u pravom smislu odnosi samo na Mariju, i da u Isusovom slučaju odgovara njegovom „prikazanju“ Gospodinu, što se opet sastoji u zakonskom otkupu prvorođenstva.

Što se tiče Djevice, treba znati da je žena po porođaju postajala „nečista“, i da bi sredila svoj položaj, morala se podvrći posebnom obredu „čišćenja“ u hramu, četrdeset dana poslije rođenoga muškog djeteta. Bilo je propisano dati za žrtvu janje od jedne godine, ili, ako siromaštvo ne bi dozvolilo tolikog troška, par grlica ili dva golubića (usp. Lev 12,1—8). Gospa je dala ovo zadnje, kad je u tu svrhu posjetila jeruzalemski hram, četrdeset dana poslije Isusova rođenja; žrtveni dar siromaha.

Što se tiče Isusa, situacija je drukčija. O njemu se kaže da su ga odnijeli u hram da

ga „prikažu“ Gospodinu; i to začuđuje, budući da nema nikakvog zakonskog propisa koji bi naređivao takvo „prikazanje“. Unatoč tome, ono je stavljeno u uzročni odnos s jednim zakonskim propisom, i ta dužnost, ispunjenje zakonske obaveze, ponovno je ustvrđena riječima: „da izvrše ono što za njega nalaže zakon“. A spomenuti zakon je da svako muško prvorođenče treba biti posvećeno Gospodinu (r. 23; usp. Izl 13,13; 34,20); što znači da se „prikazanje“ Djeteta sastojalo u ispunjenju te odredbe.

Ipak, evanđelje spominje samo zakonsku premisu, a ne i njezinu posljedicu, a upravo je ona predmet ovog putovanja. Treba znati da prvorođenci po pravu pripadaju Bogu, tj. Božjem kultu; ali budući da se kultno osoblje uzimalo iz Levijevog plemena, morao se platiti „otkup“ božanskog prava prvorođenstva (Izl 13,30; 34,20). Isusova obitelj došla je u jeruzalemski hram da plati taj „otkup“.

Obaveza je spadala na roditelje; nije se zahtijevalo da i dijete bude prisutno, ali Gospa nije htjela izgubiti ovu priliku da prikaže svoga sina Gospodinu i da zamoli za njega Božji blagoslov.

Nije bilo nužno ići u jeruzalemski hram da se plati otkup, jer je bilo moguće platiti ga kojem bilo svećeniku, obično najbližem, ali budući da udaljenost između Betlehema i Jeruzalema nije velika (9 km), to putovanje nije predstavljalo nikakvu nezgodu.

Normalno bi se otkup morao platiti u mjesecu u kojem je dijete rođeno (Br 18,16), ali razlika od deset dana nije previše važna, pa Djevica iskorištava priliku da ispuni obje obaveze u isto vrijeme.

Evandjelje zatim bilježi reakciju dviju starijih osoba koje su se toga časa nalazile u hramu: obje vrlo pobožne, nadahnute, željno su očekivale mesijansko spasenje.

Jedna je od tih osoba Šimun, koji je po vrhunaravnoj objavi znao da neće umrijeti dok ne vidi Mesiju. Odmah ga je prepoznao u Djetetu Isusu i izrekao hvalospjev („Nunc dimittis“), koji naviješta otvaranje nove epohe spasenja. Ali ta radosna nota odmah

je zamračena navještenjem dvostruke drame: drame Isusove, koji će biti znak kojem će se protiviti, kamen smutnje za jedne i temelj uskrsnuća za druge; i drame Marijine, žalosne majke, kojoj će život biti stalna mora zbog odbacivanja i patnja njezina sina.

Druga je osoba proročica Ana, koja isto tako u Isusu prepoznaje Otkupitelja Izraela, dovoljan razlog da se ona osjeti pozvanom govoriti o njemu svima onima, koji, kao i ona, podržavaju živu mesijansku nadu.

Prema kronologiji koju slijedimo, ako se Isus rodio u studenom ili prosincu g. 747. (7. pr. Kr.), njegovo prikazanje u hramu palo bi ili u prosinac te godine ili u siječanj g. 748. (6. pr. Kr.).

August Augustinović, *Povijest Isusova*, Sarajevo, 1984.

<https://www.vaticannews.va>

Običaji povezani s rađanjem djece

Uz rođenje je povezano i davanje imena djetetu. Samo ime za biblijskog čovjeka je bilo jako važno, i najčešće su imena imala svoja značenja te vrlo često igrala važnu ulogu u životima ljudi, tj. ukazivali su na karakter

Biblijska imena imala su svoja značenja. Tako recimo ime "Jakob" znači "držati se za petu" (vidi: Post 25,26). Uglavnom su oba roditelja davala ime svojem djetetu, iako Sveto pismo ukazuje da je prvenstvenu ulogu u davanju imena imala majka. Primjer toga je Elizabeta koja je zapovjedila da joj se sin zove Ivan, a ne Zaharija (Lk 1,60-61).

Davanje i promjena imena

Biblija nigdje ne kaže izričito kojeg dana je dijete dobivalo ime. Ponekad je ime davano na sam dan rođenja (1 Sam 4,21), a u novozavjetno vrijeme se govori da je ime davano osmi dan, tj. na dan obrezanja (vidi: Lk 1,59; 2,21). Što se tiče imena, ona su vrlo često vezana uz Boga. Tako da ime Jišmael znači "Jahve je čuo jad tvoj" (Post 16,11). Ponekad su imena davana prema tome gdje se dijete rodilo. Tako Biblija spominje imena poput Bera u 1 Ljet 7,37 (ime koje znači "rođen pored izvora"), Baraka (ime koje znači "sijevanje munje" – rođen za vrijeme nevremena). Čak su davana imena prema životinjama. Tako ime Rahela na hebrejskom znači "ovca"; Debora "pčela", Kaleb (Br 13,6) "pas", a Akbor (Post 36,38) "miš". Bilo je i imena sa čudnim

značenjem. Tako Biblija spominje da se jedan čovjek zvao Nabal, što znači "luda" (1 Sam 25,25: "Neka moj gospodar ne gleda na toga opakog čovjeka, na Nabala, jer on s pravom nosi svoje ime: zove se Luda i ludost je s njim").

Ponavljanje očeva imena nije bilo tako često, kao što je to ponekad praksa danas. To potvrđuje i činjenica da od Boaza do Jude, ni jedan od izraelskih kraljeva nije nosio isto ime. Treba reći da je bilo imena koja su bila popularnija od drugih, tj. imena koja su se relativno često koristila. Ime koje su roditelji često davali svojoj muškoj djeci je na primjer ime Obadija – što znači "sluga Božji" (vidi: 1 Ljet 3,21; 7,3; 8,38; 9,16.44; 12,9; 27,19; Ezra 8,9; Neh 12,25 itd.).

Promjena imena nije bila uobičajena u biblijsko vrijeme. Ipak ima primjera da je odrasla osoba željela promijeniti svoje ime. Primjer je, recimo, Rutina svekrva Noemi koja je svoje ime promijenila u Mara, što znači "gorčina" (Ruta 1,20: "A ona im odgovaraše: 'Ne zovite me više Noemi nego me zovite Mara; jer me Šadaj gorčinom ispunio!"). Ne zna se jesu li je ljudi poslušali i od tada tako zvali. U Bibliji se mogu naći i mjesta gdje je netko drugi promijenio odrasloj osobi ime. Tako se donosi primjer da je anđeo Gospodnji preimenovao Jakova u Izraela (Post 32,28-29: "Nato ga onaj zapita: 'Kako ti je ime?' Odgovori: 'Jakov.' Onaj reče. 'Više se nećeš zvati Jakov nego

Ivan mu je ime, <https://brixhamrcchurch.org>

Izrael, jer si se hrabro borio i s Bogom i s ljudima i nadvladao si"). Isus je Šimunu promijenio ime u Petar (Mt 16,17-18: "Nato Isus reče njemu: 'Blago tebi, Šimune, sine Jonin, jer ti to ne objavi tijelo i krv, nego Otac moj, koji je na nebesima. A ja tebi kažem: Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati)").

Obrezanje djece, "čišćenje majke" i otkupljenje prvorođenca

Rođenje djece je bilo povezano s određenim običajima koji imaju svoje utemeljenje u vjerskim propisima.

Prvi običaj je bilo **obrezanje muške djece**. Iako neki primitivni narodi to čine iz higijenskih razloga, Izraelci su to činili iz vjerskih razloga, tj. zbog Božje odredbe Abrahamu (Post 17,12-13: "Svako muško među vama, kroz vaša pokoljenja, kad mu se navrši osam dana, neka bude obrezano; i rob, rođen u vašem domu, i onaj što bude kupljen od stranca, koji ne bude od vaše krvi. Da, i rob rođen u tvome domu ili za novac kupljen mora se obrezati! Tako će moj Savez na vašem tijelu ostati vječnim Savezom"). Iako su Izraelci obrezivani neposredno nakon rođenja, Stari zavjet govori i o slučaju ponovnog obrezivanja i to odraslih ljudi (Jš 5,2-5: "U to vrijeme Jahve reče Jošui: 'Načini sebi kamene noževe i ponovo obreži Izraelce.' Jošua načini sebi kamene noževe i obreza Izraelce na brežuljku Aralotu. A evo zašto ih je Jošua

obrezao: sve ljudstvo što je izišlo iz Egipta, sve što mogaše nositi oružje, pomrlo je na putu kroz pustinju. Svi oni bijahu obrezani, ali nije bio obrezan nitko koji se rodio na putu kroz pustinju, poslije izlaska iz Egipta").

Drugi običaj je bio "**čišćenje majke**". Naime, nakon poroda žena je smatrana liturgijski nečistom. To jest, nakon poroda, žena nije smjela sudjelovati na vjerskim obredima, niti doticati svete predmete. Koji je razlog tome? Biblija ne daje izričit odgovor, međutim treba reći da je biblijski čovjek nečistim smatrao svakoga, bilo ženu bilo muškarca, ako je prolio krv, sjeme, ili imao krvarenje (usp. Lev 12; 15). Za očišćenje je trebalo prinijeti žrtvu (usp. Lk 2,22-24).

Treći običaj je bio **otkupljenje prvorođenca**. Naime, starozavjetni ljudi su smatrali da su prvorođenci Božji posjed, te ih je trebalo otkupiti, tj. ponovno kupiti od Boga. Otkupna cijena je bila pet srebrenih šekela, koje je trebalo dati svećeniku nakon što prvorođenac navrši mjesec dana starosti (usp. Br 18,15-16: "Svako prvorođenče svih bića – kako ljudi tako i životinja – što se prinose Jahvi neka bude tvoje. Samo pusti da se otkupi prvenac od ljudi i prvenče od nečiste stoke. Kad budu stari mjesec dana, pusti da ih otkupljuju. A njihovu otkupnu cijenu odredi: pet srebrnih šekela, prema hramskom šekelu, a to je dvadeset gera").

Darko Tomašević, <https://www.svjettorijeci.ba>

Mali vjeronaučni leksikon

Post

Post, suzdržavanje od hrane i pića (potpuno ili djelomično) ili drugih tjelesnih užitaka iz religioznih razloga.

U povijesti religija post se susreće gotovo u svim civilizacijama, a oblik posta, njegova svrha i značenje ovise o religiji i vjerskoj zajednici u kojoj se prakticira. Post tako može biti obredni, pokajnički (pokornički) i asketski, zajednički i individualni.

Eskimski su šamani postili kako bi uspostavili vezu s duhovima; dugim su postom postizali egzaltirano duševno stanje, vizije i halucinacije. Post ima osobitu ulogu u hinduističkoj yogi kao sredstvo stjecanja vlasti nad samim sobom. Post s molitvom prakticirao se i u budizmu i maniheizmu.

Gotovo kod svih naroda posti se uoči obreda inicijacije, prije nekih drugih obreda i nekih blagdana. Tako post postaje institucionaliziran i ponavlja se, prelazi u običaj.

Izraelci su postili tzv. veliki post uz dan pomirbe (jom kipur), a bilo je i drugih postova.

U islamu post ima naglašenu vrijednost, treća je od pet obveza muslimanskih vjernika; posti se tijekom cijeloga mjeseca ramazana od zore do zalaza Sunca.

Ranokršćanska crkva nadovezuje post na židovske običaje. U srednjovjekovnome kršćanstvu isposništvo se smatralo znakom svetosti i sredstvom da se ona postigne. Najvažniji post bila je korizma (veliki, uskršnji post). Crkva na Zapadu ublaživala je propise o postu i razlikuje post u užem smislu i nemrs (suzdržavanje od mesa). Prema crkvenom pravu, postiti znači jednom dnevno do sita se najesti, a druga dva obroka količinski ne bi trebala premašivati glavni obrok. Post je obavezan za katolike od navršene 18. godine života do 59. rođendana. Takav je post obavezan na Čistu Srijedu i Veliki Petak.

Pravoslavna crkva zadržala je tradicionalni strogi post.

Protestantizam ne propisuje nikakav post.

Postanak

Postanak, *Geneza ili Knjiga postanka*, grčki γένεσις: rođenje, hebrejski naslov *bereshit: u početku*, ali je *Postanak* zapravo prijevod hebrejskog *tōledōt: naraštaji, rodoslovlja*. Prva u nizu kanonskih knjiga Staroga zavjeta; jedna od knjiga Mojsijeva Petoknjžja (Pentateuha), Tore. Sadrži pripovijesti o stvaranju svijeta i čovjeka, Kainu i Abelu, Noi i potopu te Babilonskom tornju, zatim povijest patrijarha Abrahama, Izaka, Jakova, Josipa i dolaska Izraelaca u Egipat.

Prikazanje Gospodinovo u Hramu - Svijećnica

2. veljače

Prvi spomen ovoga blagdana potječe iz Jeruzalema s kraja IV. stoljeća

Slavio se 14. veljače, 40 dana nakon Bogojavljenja, tadašnjeg blagdana Isusova rođenja. Slavlje je počinjalo procesijom svjetla, a završavalo euharistijskim slavljem. U V. stoljeću postoji i Blagdan susreta s procesijom svjetla kojim se slavi prvi Isusov dolazak u Hram i susret sa Šimunom i Anom.

U isto vrijeme u Rimu je slavljen blagdan s procesijom svjetla 40. dan nakon Božića. Procesija svjetla trebala je odvratiti kršćane od poganske procesije pomirenja. To je procesiji svjetla dalo pokornički karakter koji se u liturgiji održao do 1960.

Do 1969., blagdan se zvao Očišćenje Blažene Djevice i posvećen je Majci Božjoj. Nakon toga blagdan je dobio ime Prikazanje Gospodinovo iz čega je jasno da je to Gospodnji blagdan.

Po blagoslovu i procesiji sa svijećama, u hrvatskom narodu ustalio se naziv Svijećnica, Kandelora, Kalandora, po latinskom candela, Candelora - svijeća, Svijećnica.

Obred blagoslova i nošenja svjetla nastao je jer je starac Šimun Isusa nazvao: „Svjetlost na prosvjetljenje narodâ“ (Lk 2,32). Blagoslov svijeća obavlja se prije mise. Može bit izvan crkve, nakon čega slijedi procesija uz pjevanje Šimunova hvalospjeva, ili po dolasku svećenika na oltar bez procesije.

Blagdan Prikazanja Gospodinova slavi se 2. veljače, 40. dan nakon Božića kao spomen na događaj opisan u Lukinu evanđelju

Poštujući Mojsijev zakon, Marija i Josip donijeli su Isusa u hram. Marija je pritom predala i žrtvu za svoje „očišćenje“ i otkupninu za svoga Prvorodenca.

U Knjizi izlaska (13,2) Bog je zapovjedio: "Meni posvetite svakoga prvorodenca!" Prvorodenac se morao donijeti pred Gospodina (Izl 13, 12) i otkupiti za pet srebrenih šekela (Br 18,16)

Mojsijev zakon predviđao je vrijeme čišćenja za roditelju. Poslije poroda žena je bila „nečista“ sedam dana kao poslije mjesečnog ciklusa. Osmog dana dječaci su obrezivani. Iza dječakova obrezanja, žena se „čistila“ još 33 dana (40 dana od poroda). Nakon rođenja djevojčice očišćenje je bilo dvostruko dulje. U to vrijeme nije smjela dolaziti u Hram ili dotaknuti nešto sveto.

Po isteku tog vremena, žena je za „očišćenje“ prinosila jednogodišnje janje kao žrtvu paljenicu i jednog goluba ili grlicu kao žrtvu okajnicu. Ako obitelj nije bila imućna, propis je nalagao da se prinesu dva golubića ili dvije grlice, jedno za žrtvu paljenicu, drugo za okajnicu (usp. Lev 12). Za one najsiromašnije bilo je dovoljno prinijeti snopić žita.

NAŠI POKOJNI

IVAN URŠIĆ,

MUP, Zagreb, 3. veljače 1993.

MIROSLAV FABEČIĆ,

PU zagrebačka, Velebit, 3. veljače 1993.

SLAVKO KRZNARIĆ,

PU primorsko - goranska, Ogulin, 6. veljače 1992.

GORAN JURATOVAC,

PU zagrebačka, Zagreb, 6. veljače 1992.

ANTON PLEŠA,

PU ličko - senjska, Velebit, 7. veljače 1993.

IVAN CAPAN,

PU zagrebačka, Zagreb, 7. veljače 1994.

PERO ĐUKIĆ,

PU sisačko - moslavačka, Sisak, 8. veljače 1994.

POČIVALI U MIRU!